

УДК 342.4

В. Л. Федоренко

**СИСТЕМА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА:
ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРА, ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З
СИСТЕМОЮ КОНСТИТУЦІЙНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА**

Статтю присвячено проблемам визначення змісту, сутнісних ознак і внутрішньої побудови системи конституційного права як провідної галузі національного публічного права. Проаналізовано витoki й генезис системи конституційного права, її сучасний стан і перспективи подальшого розвитку. Розкрито внутрішню побудову багатоаспектної системи конституційного права України, визначено сутність, зміст і функціональне призначення її основних складників (елементів). Досліджено проблему співвідношення системи конституційного права України із системою Конституції України та системою конституційного законодавства в цілому.

Ключові слова: *система конституційного права, структура конституційного права, система Конституції України, система конституційного законодавства, галузь конституційного законодавства.*

Постановка проблеми. Знання й уявлення про систему та структуру конституційного права, її зв'язок із системою конституційного законодавства та системою конституційно-правової науки й освіти сформувались історично, у процесі еволюції системи права загалом і дослідження її юридичних властивостей ученими та юристами-практиками від часів Античності й до сьогодення. Відповідні знання були застосовані ученими-конституціоналістами наприкінці ХІХ – на поч. ХХ ст. для пізнання галузевих систем права, включаючи систему конституційного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Свого часу давньогрецькі філософи й римські юристи висловлювалися на користь поділу права на галузі, виходячи з властивостей самого права (Аристотель) або із суспільних інтересів (Д. Ульпіан). У Давньому Римі право поділялося на приватне та публічне залежно від того, якою мірою і чий інтереси воно репрезентувало. Як відомо, Д. Ульпіан висловлював думку щодо поділу права на приватне право (*jus privatum*) та публічне право (*jus publicum*) з огляду на інтереси суб'єктів, покладені в основу цих правовідносин [10, с. 36-37].

Формування цілей. Визначити систему конституційного права через поняття, структуру та взаємозв'язок зі системою конституційного законодавства.

Виклад основного матеріалу. У середньовічній Європі поділ права на приватне й публічне, обґрунтований Ульпіаном, майже не використовувався. Натомість актуальності набув поділ права на світське та церковне (канонічне). Водночас середньовічна юридична наука і практика збагатили розуміння системи права передусім її розмежуванням на церковне (канонічне) й світське (державне, у значенні «державницьке») право. При цьому, канонічне право отримало свою систематизацію в період з 1050 р. по 1200 р. і корелювалося з римським правом. Хоча ототожнення «*Corpus Juris Canonici*» та «*Corpus Juris Civilis*» є неможливим із багатьох причин. До того ж,

тривалий час канонічне та світське право не мали чітко окресленої юрисдикції, що приводило до їх змішування та взаємодублювання.

Середньовічне право вирізнялося багатоаспектністю та становим характером. Так, на думку відомого філософа права Г. Дж. Бермана, у середньовічній Західній Європі існували «суб'єктивні галузі права» – дворянське (ленне) право, міське право, кріпосне право, право релігійних общин тощо, які зі свого боку, склалися з підгалузей та інститутів приватного і публічного характеру, а також «об'єктивні галузі права» – земельно-правове, господарсько-правове та ін. [1, с. 236]. Цікавою є й думка щодо генезису системи права на межі Середньовіччя та Реформації, висловлена ректором Університету Св. Володимира, проф. М. К. Ренненкампом: «Мрійники середньовічного вчення про всевітнє християнське царство з його двома главами – світським і духовним – викликають поділ усієї галузі права на дві рівнозначні частини: *jus divinum, pontificum, canonicum* та *jus humanum, caesareum*. Реформація зруйнувала думку про єдність віри і спільну державу, і започатковує незалежні держави ... і все це зумовило нову галузь – право міждержавне» [4, с. 407]. Таким чином, у період Реформації міжнародне право розмежується з внутрішньодержавним (національним) правом.

В епоху Відродження (XVII-XVIII ст.) провідні європейські правники-мислителі (Т. Гобс, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, Ш.-Л. Монтеск'є, А. Дайсі та ін.) почали надавали значення вже таким складовим системи права як природне і позитивне право. Це було пов'язане з реалізацією прогресивних правових ідей, заснованих на ідеалах природного права, які стали основою європейського класичного конституціоналізму.

За радянської доби система державного (конституційного) права стала визначатися як сукупність норм державного права, об'єднаних у державно-правові інститути в певній послідовності. Зокрема, академік І. П. Трайнін визначав державне право як «сукупність юридичних правил (норм), що виражають і закріплюють суспільний і державний устрій СРСР, форми, функції і принципи діяльності радянської держави, що виходять із суверенних прав трудящих, основні права і обов'язки громадян СРСР» [3, с. 36].

Після проголошення незалежності України почала формуватися якісно нова система національного права. Відмова від лінійної, однорівневої системи публічного права сприяла пошуку нових підходів до пізнання цієї системи. Українські правознавці утвердилися в думці про багатомірність системи національного права, виділяючи такі його підсистеми (зрізи, рівні), як природне та позитивне, матеріальне і процесуальне, національне і міжнародне право, загальну та особливу частину конституційного права тощо, які, своєю чергою, складаються з інститутів і норм цієї галузі права. Кожен зріз системи конституційного права сформувався історично та має свої юридичні властивості [9, с. 76-78].

Основними юридичними ознаками у визначенні сутності та змісту категорії «система конституційного права України» є такі принципові положення: 1) система конституційного права України – історично

сформоване й усталене, переважно під впливом об'єктивних чинників політичного, соціально-економічного, культурного, інформаційного характеру, явище національного правового буття, пов'язане зі становленням конституціоналізму, Конституції України та розвитком суспільних відносин, які є предметом конституційно-правового регулювання; 2) система конституційного права України є визначальною складовою національної правової системи, оскільки вона здійснює системоутворювальний вплив на інші елементи національної правової системи – правову ідеологію, систему права України загалом, систему національного законодавства, систему правотворчої та правозастосовної діяльності, систему правової науки й освіти тощо; 3) для системи конституційного права України властиве гармонійне поєднання динамічних і статичних (усталених) характеристик – перебуваючи у процесі постійного розвитку й удосконалення, ця система зберігає усталеність і завершеність на кожному етапі свого розвитку; 4) системі конституційного права України притаманна внутрішня ідеологічно-правова (доктринальна), генетико-правова, предметно-функціональна та структурна єдність. Власне, ця система є сукупністю постійних взаємоузгоджених юридичних зв'язків між її основними складовими; 5) для системи конституційного права України властива не лише внутрішня єдність, а й диференціація її складових зрізів (рівнів) й елементів, що знаходить своє логічне вираження в складній і різноплановій (багатоаспектній) структурі цієї галузі права; 6) основні структурні зрізи (рівні) й елементи конституційного права – природне і позитивне, загальна й особлива частини, матеріальне і процесуальне, національне та міжнародне конституційне право, які, з свого боку, складаються з інститутів і норм конституційного права, перебувають між собою у чітко впорядкованих і поетапно сформованих комплексних правових зв'язках. Послідовність визначення зазначених зрізів багатоаспектної системи конституційного права України є кваліфікуючою, оскільки вказує на поетапність їх історичного формування; 7) система конституційного права України тісно взаємопов'язана діалектично з іншими системними явищами та категоріями конституційного права – системою конституційних правовідносин, системою джерел конституційного права та її стрижневою складовою – системою конституційного законодавства, системою Конституції України, системою суб'єктів конституційної правотворчої та правозастосовної конституційної діяльності, системою конституційно-правової науки й освіти. Узаємодія цих конституційно-правових систем містить великий потенціал для розвитку вітчизняного конституціоналізму та національного державотворення й правотворення.

Наведені юридичні ознаки багатоаспектної системи конституційного права України дозволяють не лише визначити її поняття, а й пізнати як складну юридичну категорію. Отже, система конституційного права України (з грец. *ovotnua* – поєднання, утворення) – це історично сформована та обумовлена об'єктивними чинниками суспільного розвитку система таких послідовних рівнів (зрізів) конституційного права, як природне та позитивне, загальна та особлива частини, матеріальне і процесуальне,

національне та міжнародне право, котрі, своєю чергою, складаються з інститутів і норм конституційного права та регулюють суспільні відносини, що є предметом конституційного права України й системоутворювальною складовою національної правової системи [7, с. 44-45].

Система конституційного права України як правова категорія має здебільшого об'єктивний характер, але визнання об'єктивності системи конституційного права не означає її фатального характеру, оскільки на її формування та розвиток впливають і суб'єктивні чинники – політична воля та законні інтереси суб'єктів конституційного правотворення, особливості перебігу конституційних процесів у державі, модернізація політико-правової системи держави тощо. Категорія «система конституційного права» тісно пов'язана з внутрішньою побудовою цієї галузі права. Тобто, зі структурою галузі конституційного права. Структура конституційного права – це внутрішня побудова конституційного права, спосіб (закон) зв'язку утворюючих його елементів – норм, інститутів та інших рівнів (зрізів) конституційного права [7, с. 45]. Внутрішня побудова системи конституційного права України має визначену послідовність формування своїх рівнів (зрізів). Така черговість визначається історичною традицією послідовної структуризації права в цілому: від його поділу на приватне та публічне до сучасних складних різновимірних систем права.

Так, наприклад, система конституційного права України й нині містить у своєму складі окремі елементи публічного та приватного права. Розглядаючи систему конституційного права в зрізі поділу на приватне і публічне, слід констатувати, що більшість норм конституційного права може бути віднесено до публічного права, але в структурі конституційного права містяться й норми приватного характеру. Насамперед це норми, що регламентують конституційні основи приватної власності, визначають і гарантують право особи на згаданий вид власності та свободу підприємницької діяльності.

Синхронним щодо зародження у світі конституційного права став і його поділ на природне та позитивне право. Природне конституційне право та позитивне конституційне право є історично сформованими комплексними стрижневими підсистемами (рівнями, або зрізами) конституційного права України, що об'єднують відповідні доктринальні або теоретико-методологічні (ідеї, концепції, теорії, світоглядні принципи й методи) та нормативні (інститути та норми конституційного права) структурні елементи, які у своїй взаємодії забезпечують усебічне регулювання конституційно-правових відносин.

Так, *природне конституційне право України* є системою доктринальних ідей і принципів, утілених в інститутах конституційного права, норми яких регулюють конституційний принцип народного суверенітету та порядок його реалізації, конституційні основи суспільного ладу та загальні принципи розвитку громадянського суспільства і його інститутів, основоположні конституційні права та свободи людини, зокрема ті з них, що не можуть бути обмеженими на підставах, визначених у ст. 64 Основного Закону, а також

конституційні засади організації та діяльності місцевого самоврядування в Україні.

Позитивне ж конституційне право України втілюється в доктринальних ідеях і методах, відтворених в інститутах та нормах конституційного права, що унормовують принцип державного суверенітету й легітимні форми його здійснення, конституційні основи державного ладу та принципи його охорони, порядок організації та діяльності органів державної влади, а також правову охорону Конституції України й вимоги щодо конституційної правотворчості загалом.

У системі сучасного конституційного права України також можна умовно виділити загальну та особливу частини. Вони є підсистемами не лише конституційно-правової науки й освіти, а й однойменної галузі права, про що свідчить їх нормативне наповнення. Загальна частина, як і особлива частина конституційного права, об'єднує у своєму складі норми й інститути, що регулюють визначені конституційні правовідносини.

Загальна частина конституційного права України – це структурний елемент багатогаспектної системи конституційного права України, який об'єднує норми й інститути конституційного права (теорії та історії українського конституціоналізму, теорії Конституції України, системи конституційного права, джерел конституційного права, функцій конституційного права, конституційно-правових відносин, конституційно-правової відповідальності тощо), що забезпечують ефективне функціонування відповідної галузі права та її доктринальний (теоретико-методологічний) і генетичний зв'язок з історичними та сучасними ідеями й ідеалами українського та європейського конституціоналізму.

До прикладу, інститут конституційно-правової відповідальності, унормований у Конституції та законах України, є системою інститутів і норм конституційного права, що визначають підстави, склад конституційного делікту, організаційно-правові форми реалізації цього самостійного виду юридичної відповідальності, а також конституційні санкції [5, с. 57-85]. Цей інститут є функціональним, а не предметним, оскільки його норми поширюються на всі, а не на окремі види конституційних правовідносин.

Особлива частина конституційного права України об'єднує у своєму складі насамперед інститути матеріального та процесуального конституційного права, що регулюють структуровані суспільні відносини в межах предмета конституційного права. Їх система представлена інститутами основ конституційного ладу України, конституційно-правового статусу людини і громадянина, конституційних засад безпосередньої демократії, парламентаризму, глави держави (президентури), виконавчої влади, судової влади, прокуратури, територіального устрою України, місцевого самоврядування, конституційної юстиції та правової охорони Конституції України. До того ж, у складі особливої частини конституційного права України існують і процесуальні інститути – виборчого та референдного процесу, парламентського процесу, конституційного судочинства та муніципального процесу. Своєю чергою, ці основні інститути

конституційного права містять субінститути, а також можуть об'єднуватися в генеральні інститути (підгалузі) конституційного права.

Важливим структурним рівнем багатоаспектної системи конституційного права України є матеріальне конституційне право та процесуальне конституційне право. Якщо *матеріальне конституційне право України* становить на сьогодні питомий нормативний вміст системи конституційного права України і є не лише основним, а часто і єдиним предметом досліджень конституційно-правової науки, то процесуальне конституційне право та його теоретико-методологічні основи лише формуються. Водночас утвердження процесуального конституційного права в Україні має великий потенціал щодо вдосконалення механізму конституційно-правового регулювання та упередження й урегулювання конституційних конфліктів.

Процесуальне конституційне право – це структурний елемент, який у взаємодії з матеріальним конституційним правом утворює важливий рівень (зріз) багатоаспектної системи конституційного права України й об'єднує процесуальні норми та інститути конституційного права (інститути гуманітарного процесу, виборчого й референдного процесу, парламентського процесу, муніципального процесу та конституційної юстиції), на основі яких між суб'єктами конституційного процесу виникають, змінюються та припиняються правовідносини, що передбачають виникнення конституційних спорів і їх обов'язкове судове й позасудове вирішення.

Система конституційного права України також може поділятися на національне та *наднаціональне (міжнародне) конституційне право*, за умови формування останнього. Надії на формування наднаціонального конституційного права насамперед на рівні ЄС дає Лісабонська угода, що набула чинності з 01 січня 2010 року та поклала початок кодифікації публічного права Євросоюзу та створенню галузевих кодифікованих актів ЄС, до прикладу, Візовий кодекс (2010 р.). Водночас посилення міграції до ЄС з держав Північної Африки, Сирії та Афганістану, а також терористичні акти в ЄС у 2015-2017 рр. відсунули ідеї міжнародного комунітарного права на другий план.

Диференціація нормативного матеріалу в складі багатоаспектної системи конституційного права України на такі підсистеми, як національне та міжнародне конституційне право зумовлена тим, що в складі низки інститутів, підгалузей та інших рівнів національного конституційного права існує міжнародний компонент – норми й інститути конституційного права, які є міжнародними за своїм походженням, тобто за своєю сутністю.

Наприклад, вони існують у складі інституту джерел конституційного права України, інституту юридичної відповідальності в конституційному праві, інституту основ конституційного ладу України, інституту конституційно-правового статусу людини і громадянина, інституту загальних засад безпосередньої демократії, інституту конституційних основ організації та діяльності органів державної влади, інституту адміністративно-

територіального устрою України, інституту місцевого самоврядування тощо. Наведений перелік рівнів (елементів) системи конституційного права не є вичерпним. З часом можуть бути виявлені й інші рівні (зрізи) цієї системи – колізійне й типове конституційне право. Зберігає свою актуальність і поширена в теорії права система «право» - «не право».

Багатоаспектна система конституційного права України взаємодіє з багатьма іншими системними явищами та процесами – системою конституційних правовідносин, системою Конституції України й системою конституційного законодавства в цілому, системою конституційно-правової науки і освіти тощо [8, с. 5-26]. Хоча між згаданими системами є й суттєві відмінності. Найбільш повно система конституційного права України узгоджується зі системою конституційного права України, представленою Конституцією та законами України, іншими актами чинного законодавства. Відомо, що більшість розділів і статей Основного Закону є відповідниками підгалузей, інститутів і норм конституційного права. Зокрема, у змісті Конституції України знаходимо розділи присвячені загальним засадам (В.Ф. – конституційного ладу); правам, свободам та обов'язкам людини і громадянина; виборам і референдуму; Верховній Раді України; Президентові України; Кабінетові Міністрів України тощо. Радянські вчені-конституціоналісти у XX ст. зазвичай ототожнювали системи галузі конституційного (державного) права та Конституції.

Проте система конституційного права не збігається із системою Конституції України, а тим паче не може ототожнюватися з нею. Вона значно ширше системи Конституції, оскільки: 1) система конституційного права об'єднує в єдине ціле сукупність усіх норм конституційного права, що виражені не лише в Конституції, а й у системі чинного конституційного законодавства; 2) у системі конституційного права застосовано більш високий рівень об'єднання норм за предметним принципом в інститути конституційного права, які не виділяються в системі Конституції; 3) системі елементів конституційного права властиві більш глибокі генетичні та функціональні зв'язки, ніж системі елементів Конституції; 4) система конституційного права є більш гнучкою та динамічною, ніж система Конституції. Вона рефлекторно реагує на суспільно-економічні зміни незалежно від волі законодавця, тоді як зміна системи Конституції передбачає складну й тривалу за часом юридичну процедуру, що доводять спроби здійснення конституційної реформи в Україні; 5) нормам права, об'єднаним у систему конституційного права, притаманний високий рівень абстрагованості, тоді як нормативний матеріал Конституції здебільшого має характер конкретних правових приписів [7, с. 48-49].

Водночас Конституція України має значний вплив на формування системи національного конституційного права. Саме в такому кодифікованому акті як Конституція України система конституційного права отримує свій розвиток і логічне завершення. В окремих випадках елементи системи Конституції обумовили формування та розвиток відповідних норм системи конституційного права. Зокрема, нормативні положення Конституції України про Уповноваженого Верховної Ради

Україні з прав людини (п. 17 ст. 85, ст. 101) сприяли формуванню в системі конституційного права України інституту омбудсмена.

До того ж, удосконалення окремих інститутів конституційного права вимагає внесення змін до Основного Закону. Тобто, проведення повноцінної конституційної реформи. Це підтверджують і конституційні реформи судів загальної юрисдикції та Конституційного Суду України, прокуратури та інші реформи 2016-2017 років в Україні.

У розгорнутій експозиції багатоаспектна система конституційного права України отримує своє втілення в системі конституційного законодавства, яка представлена не лише Конституцією, а й законами України, іншими актами чинного законодавства. При цьому, виходячи зі змісту 92 Основного Закону, найбільш важливі суспільні відносини, які є предметом конституційно-правового регулювання, регулюються та встановлюються безпосередньо законами України.

А втім, численні дослідження системи конституційного законодавства та спроби унормувати галузі чинного законодавства Наказом Міністерства юстиції України від 02 червня 2004 року № 43/5 «Про затвердження Класифікатора галузей законодавства України» [3] не внесли ясність щодо питання про співвідношення системи конституційного права та конституційного законодавства. У згаданому Класифікаторі не існує самостійної галузі конституційного законодавства. Натомість, галузями законодавства, поряд з «Основами конституційного ладу» (010.000.000), виділяється ціла низка інших галузей законодавства, що здійснюють по суті конституційно-правове регулювання: «Конституція України. Конституційні акти» (010.010.000), «Державні символи України. Герб, прапор, гімн, столиця» (010.020.000), «Державна мова. Мова національних меншин» (010.030.000), «Територіальний устрій. Міста із спеціальним статусом – Київ та Севастополь» (010.060.000), «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» (010.130.000) тощо.

Висновки. Багатоаспектна система конституційного права України дає теоретико-методологічну матрицю, свого роду «таблицю Д. Менділєєва», для законодавця. Це стосується як визначення об'єктивної потреби щодо внормування окремих інститутів і субінститутів конституційного права в спеціальних (самостійних) законах України (окремі види прав і свобод людини, вибори, референдуми тощо), так і потреби в кодифікації підгалузей конституційного права. До прикладу, кодифікації виборчого права у Виборчому кодексі [2, с. 71-78]. Таким чином, система конституційного права України є методологічним дороговказом для конституційної правотворчої та правозастосовної діяльності, а також, відповідно, для конституційно-правової науки і освіти.

Використані джерела:

1. Берман Дж. Г. Западная традиция права: эпоха формирования / Дж. Г. Берман ; пер. с англ. – 2-е изд. – М. : Изд-во МГУ : Издательская группа НОРМА-ИНФРА-М, 1998. – 624 с.

2. Нестерович В.Ф. Выборче право України : підручн. / В.Ф. Нестерович. - К. : Вид-во Ліра-К, 2017. - 504 с.

3. Про затвердження Класифікатора галузей законодавства України : Наказ Міністерства юстиції України від 02 червня 2004 року № 43/5 // Електронний ресурс. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v43_5323-04 - назва з екрану.

4. Ренненкампф Н.К. Юридическая энциклопедия права / Н.К. Ренненкампф // Філософія та енциклопедія права в Університеті Святого Володимира : у 2 кн. / уклад. : І. С. Грищенко, В. А. Короткий ; за ред. І. С. Грищенко. - Кн. 1. - К. : Либідь, 2011. - С. 315-442.

5. Скрипнюк О.В., Федоренко В.Л. Конституційно-правова відповідальність // Юридична відповідальність: проблеми виключення та звільнення : монограф. / Колектив авторів. Відп. ред. Ю. В. Баулін. - Донецьк : ПП «ВД «Кальміус», 2013. - С. 57-85.

6. Трайнин И. О содержании и системе государственного права / И. Трайнин // Советское государство. - 1939. - № 3. - С. 36-45.

7. Федоренко В.Л. Конституційне право України : підручник ; До 20-ї річниці Конституції України та 25-ї річниці незалежності України / В. Л. Федоренко ; Національна академія державного управління при Президентіві України. - К. : Вид-во «Ліра», 2016. - 616 с.

8. Федоренко В.Л. Конституційні правовідносини, система конституційного права та система конституційного законодавства України: діалектика взаємозв'язків // Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2008. - № 9. - С. 5-26.

9. Федоренко В. Л. Система конституційного права України: теоретико-методологічні аспекти : монографія / В. Л. Федоренко. - К.: Ліра-К, 2009. - 580 с.

10. Федоренко В.Л. Теоретико-методологічні основи системи та структури конституційного права / В.Л. Федоренко // Правова доктрина України : у 5 т. - Х.: Право, 2013. - т. 2: Публічно-правова доктрина України / за заг. ред. Ю. П. Битяка. - С. 36-66.

Стаття надійшла до редколегії 03.02.2017

Федоренко В. Л. Система конституционного права: понятие, структура, взаимосвязь с системой конституционного законодательства

Статья посвящена проблемам определения содержания, сущностных признаков и внутреннего построения системы конституционного права как ведущей отрасли национального публичного права. Проанализированы истоки и генезис системы конституционного права, ее современное состояние и перспективы дальнейшего развития. Раскрыто внутреннее построение многоаспектной системы конституционного права Украины, определены сущность, содержание и функциональное назначение ее основных составляющих (элементов). Исследуется проблема соотношения системы конституционного права Украины с системой Конституции Украины и системой конституционного законодательства в целом.

Ключевые слова: *система конституционного права, структура конституционного права, система Конституции Украины, система конституционного законодательства, отрасль конституционного законодательства.*

Fedorenko V. System of Constitutional Law: Concept, Structure, Relationship with Constitutional Law System

The article is devoted to the problems of determining the content, the essential characteristics and the internal construction of the system of constitutional law as the leading sector of the national public law. Analyzed the origins and the genesis of the system of constitutional law, its current state and prospects of further development. In particular, the prospects of a supranational (international) procedural and constitutional law in Ukraine.

Reveals the inner construction of the multifaceted system of constitutional law in Ukraine, the essence, content and functionality of its main components (elements). Characterized such components multifaceted system of constitutional law in Ukraine as a natural and positive, general and special part, substantive and procedural, national and international law, which, in turn, are composed of institutions and norms of constitutional law and regulate social relations that are the subject of constitutional law in Ukraine.

The Constitution of Ukraine has significant influence on the system of national constitutional law. It is in this Act codified as the Constitution of Ukraine, the system of constitutional law gets its logical conclusion and development. In some cases, elements of the constitution led to the formation and development of the relevant rules of the system of constitutional law.

The problems of the value system of constitutional law system of Ukraine Constitution of Ukraine and the system of constitutional law are in general. Grounded conclusion that the system of constitutional law in Ukraine is theoretical and methodological matrix for the establishment and development of constitutional law, constitutional law enforcement, education and science.

Key words: *constitutional law, the structure of constitutional law, the system of Constitution of Ukraine, the system of constitutional law, constitutional law branch.*